61282/P

TENTAMEN MEDICUM,

INAUGURALE,

QUÆDAM DE

Febribus Intermittentibus

COMPLECTENS.

3067

TENTAMEN MEDICUM,

INAUGURALE,

QUÆDAM DE

Febribus Intermittentibus

COMPLECTENS.

QUOD,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S.S. T.P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;

NECNON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI conſenſu,

Et nobiliſſimae FACULTATIS MEDICÆ decreto,

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini ſubjicit

JACOBUS COLLIER,

BRITANNUS.

Ad diem 13. Septembris, hora locoque ſolitis.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M,DCC,LXXXIV.

Wellcome Library

Viro illuſtri

RADULPHO DUNDAS,

Sub

Ordinibus Belgii Foederati praepotentibus,

Uni e Ducibus

Et

Legionis Peditum quondam Scoticae Legato;

Ob multa in ſe collata beneficia,

Et amicitiam vere paternam,

Has ſtudiorum primitias,

Grati animi

Et

Summae obſervantiae

Teſtimonium,

Offert

JACOBUS COLLIER.

Dr. De Butts with respectful

-mpliments from his most

Obedient Servant

The Author

TENTAMEN MEDICUM,

INAUGURALE,

QUÆDAM DE

Febribus Intermittentibus

COMPLECTENS.

NEQUAQUAM mihi hic in animo eſt in longam de febribus intermittentibus rationem inire, neque in quos, qui de natura earum cauſiſque diſſeruerunt, errores inciderint, in eos nunc temporis animadvertere; quippe quod adeo Cullenus opus abſolvit, ut vanis iſtis theoriis nulla nunc ſit fides: Quinetiam multis ingenioſis, quae

ex Alma hac academia prodierunt, diſſertationibus materiam haecce res praebuit, nobis igitur omnino praetereunda.

Brevi hoc conamine eam primum febrium intermittentium cauſae proximae explicationem afferre conabor, quae et faciei morbi peculiari, ſigniſque ſeſe invicem excipientibus, maxime convenire videatur.

2do, De cauſis remotis quaedam dicenda.

3tio, Inquirendum, quantum febres intermittentes ſpecies exhibeant diverſas, quibuſque tandem ex cauſis iſtiuſmodi diverſitates proveniant.

4to, De febribus denique intermittentibus in genere curandis, pauca adjicienda.

In ſummos medicinae honores via certe minus trita ingredi licebat; neque hanc tot ante me pedibus calcatam fuiſſem ingreſſurus, niſi et in naturam febrium intermittentium curamque magis animum, quam in aliam quamvis medicinae partem, intendiſſem; ex eo quod mihi chirurgi munus obeunti in cohorte Scotica, cui Praefectus

egregius

egregius Houſton, ſub ordinibus Hollandiae praepotentibus merente, et inſpiciendae eſſent ſaepe et curandae.

Ante vero quam de febrium intermittentium cauſis dicere incipiam, quae in earum paroxyſmo uſu veniant ſymptomata notare oportet, utpote qui ex facie peculiari, ſigniſque ſemet invicem excipientibus, cauſam proximam commonſtraturus ſum. Haec autem ex Primis illuſtriſſimi Culleni Lineis deſumenda deſcriptio. Neque enim vel magis ea lucidam vel elegantiorem quis inſtituat.

HISTORIA MORBI.

Primo, aeger languore debilitatiſve ſenſu, afficitur, dein inertia quaedam motuſque difficultas ſupervenit, quae oſcitatio denique pandiculatioque ſubſequuntur. Facies ſimul parteſque extimae palleſcunt, oris linea-

lineamenta contrahuntur, partis cujuſque externae moles extenuatur, totiuſque corporis cutis frigore quaſi conſtricta conſpicitur.

Symptomatibus hiſce ſupervenientibus, extremorum frigus quoddam, aegrum quanquam ipſum effugiat, alteri tamen percipiendum eſt. Tandem vero et ab aegro ipſo ſentitur, in dorſo primum, ut plerumque fit, unde per corpus totum propagatur; quo tempore cutis aegri ab alio calida deprehenditur. Auctus frigoris ſenſus, membrorum omnium tremorem, ſuccuſſuſque trunci corporis frequentes ſimul rigoreſque inducit. Frigoris hunc ſenſum ejuſque effectus gradatim comminutos, calores alternantes excipiunt. Tandem frigus penitus evaneſcit, calorque major ſolito exoritur, quocum color redit cuti, et rubedo praeter naturam quandam, in vultu praeſertim, apparet. Inter haec cutis laxatur, et glabreſcit, attamen aliquamdiu ſicca manet. Priſtinam molem corpus, imprimiſque facies, recipiunt,

recipiunt, quin et turgidiora fiunt. Calor, rubedo, tumorque, certum ad terminum creſcunt; quo quum pervenerint, in facie apparet humiditas, in ſudorem quae gradatim convertitur, quaeque per totum uſque corpus diffunditur. Dum hoc fit, calor decreſcit, ſudor poſt aliquod tempus gradatim ceſſat, ad ſolitam temperiem corpus redit, functioneſque pleraeque ad ſtatum demum priſtinum reſtituuntur *.

CAUSA PROXIMA.

Sedantia quaedam, quae, ſyſtemati nervoſo adhibita, vim cerebri imminuunt, quaeque exinde omnes penitus functiones, praeſertim vaſorum extremorum actionem, cauſae febrium intermittentium remotae exiſtunt. Ea autem oeconomiae animalis eſt indoles, ut ipſa haec debilitas ſyſtemati ſanguiferi ſtimulus indirectus evadat; unde, ſtadio gelido, ſpaſmoque comite, intercedente, magis et cordis agendi

* Vide Cullen's Firſt Lines, ſect. x.

agendi vires arteriarumque magnarum augentur, eo uſque nempe duraturae, donec et vim cerebro ſuam, vaſiſque extremis, reſtituerunt, agendi vires renovarint, ſpaſmumque delerint; quo demum extincto, ſudor, aliaque excretoriorum relaxationis ſigna oriuntur *.

Hanc nempe febris rationem Cullenus inſtituit: Quae in morbo ſigna praeveniant eam confirmare, ex iis, quae dicturus ſum, ſatis patebit.

Ex ſignis jam recenſitis, in iſtam certe ſententiam eundum, ut quum gelidum febris ſtadium adeo conſtanter ſtadium ejus calidum excipiat, hoc ex illo oriri conſtituamus; ſique ſtadii gelidi cauſam explicare poſſimus, calidi quoque cauſam, pariter ac alia omnia, in morbi paroxyſmo obvenientia, patere.

Quum ſyſtematis actiones ex fibrarum muſcularium actione omnino fere pendeant, harum deinde actionem ex vi cerebri, ad eas uſque ſemper propagata, quam et vim nervoſam dicimus, pendere putatur. Nobis

* Cullen's Firſt Lines, ſect. xlvi.

bis videtur laſſitudinem debilitatemque, initium ei quae praebent, hebetudinemque, ſtadium quae febrium gelidum comitatur, vim nervoſam aliquantum comminui, monſtrare; quum et reliqua ſimul ſymptomata denotent, debilitatem hancce, quod cor praecipue ſpectat magnaſque arterias, locum habere. Neque enim quis dubitare poteſt, quin partium extimarum pallor friguſque, quum totum ſimul corpus contrahatur, in extrema vaſa ſanguinem, neque eadem ac ante vi, neque copia, propelli ſatis demonſtrent. Animalium quoque motuum languor, inertia, debilitaſque, frigoriſque ſenſus, quum calor revera adſit, vim cerebri admodum frangi, cuncta confirmant, eamque comminutam gelidi febris ſtadii principium conſtituere; ſignorumque exinde omnium, in febris intermittentis paroxyſmo obvenientium, fundamenta jaci.

Quo quidem pacto fiat, ut debilitatis ſtatus, in corde arteriiſque, diverſum quendam ſtatum, aucta nempe vi et actione, efficere, explicatu difficile. Ad ſyſtematis

vero

vero legem quandam generalem referendum eſt, ſecundum quam machina animalis adeo efformata eſt, ut, quum a ſtatu naturali recedat, niſus quidam neceſſarius exiſtat, quo corpus ad ſtatum ſuum priſtinum tendit, quemque dicimus vim naturae medicatricem.

Omni de hujuſce vis natura quaeſtione omiſſa, in febre eam revera locum habere, ex iis, quae, de ſtadiis calidis gelidiſque ſemet invicem excipientibus, dicturus ſum, ſatis conſtare videtur.

Cordis debilitas et arteriarum, initio quae ſtadii gelidi adeſt, palloris, ut diximus, collapſus, immo conſtrictionis, in ſuperficie, rationem ſat juſtam reddit. Quum ſolidum animale ſit elaſticum, atque quendam natura ſua tenſionis gradum undequaque ſubeat, quumque gradus hicce, in vaſis extimis, ex ſanguinis, ope cordis et arteriarum, in ea profluvio, quadam ex parte, pendeat, facile hinc conſtat, vis ſi haec tendens remittatur, vaſa aliquantum contrahenda eſſe, idque ex mera elaſticitate.

Quin

Quinetiam multa ſunt, quae nobis fidem faciunt, vaſa extrema contractilitate muſculari eſſe praedita, quae, ſi non majorem, at diuturniorem quandam, in vaſis extimis, contractionem efficit. Etenim, ſi ex mera tantum elaſticitate vaſa haec conſtricta eſſent, ſatis conſtat, ſimulatque cordi arteriiſque actio ſua reſtituatur, ad priſtinam quoque dilatationem, menſuramque denuo haec vaſa reſtituta fore, ſuaque, eodem quo ante modo, fluida tranſmiſſura. Quod minime tamen fit. Nam in febris paroxyſmo, poſt cordis arteriarumque actionem reſtitutam, aliquamdiu tamen vaſorum conſtrictio perſtat. Cutis igitur exarida, urina tenuis atque limpida, alvus aſtricta, ulcerum ſiccitas, tumorumque collapſus, quae per ſtadium febris calidum omnia perſtant, conſtrictionem hancce, poſt renovatam cordis arteriarumque actionem, etiamnum exiſtere confirmant; atque hinc adducor ut credam, eam ex ſpaſmodica fibrarum muſcularium, in extimis arteriis, con-

tractione pendere, aliquamdiu etiam exiſtere, calidumque ſtadium ſuſtinere; ſimul enim ac ſudor effluat, aliaeque excretiones redeant, quae vaſa antea conſtricta, nunc relaxata denotant, ceſſat hicce ſtatus.

Satis haec, me judice, demonſtrant, ſpaſmodicam in vaſis extimis conſtrictionem exiſtere, et in hanc plerique nuperi pathologi ſententiam iverunt, quoddam tamen adhuc deſiderari ad febrium phaenomena, totamque cauſam proximam explanandam. Probabile admodum videtur, eandem vim imminutam, quae in corde et magnis arteriis adeo clare conſpicitur, ad haſce uſque extimas ſimul propagari; neque abſimile videtur, hanc vaſorum extremorum atoniam et invadendi, et percitandi occaſionem ſpaſmo huic praebere. Quae de ſtomachi in febribus functionum ſtatu, cerebrique ipſius peculiaribus ſymptomatibus, in Primis ſuis lineis tradidit Cullenus, noſtram hanc ſententiam belliſſime ſimul illuſtrant, valideque ſtabiliunt *.

CAUSA

* Sect. xliv. and xlv.

CAUSA REMOTA.

Apud pleroſque medicos jam conſtare videtur, unamquamque febrium intermittentium ſpeciem ex una eademque cauſa provenire ; paludum, ſcilicet, miaſmate, ſive terrae humidae, in quam quidam caloris gradus agit.

Num diverſae ſint exhalationum noxiarum ex paludibus orientium ſpecies, febres quae intermittentes edant, nemo pro certo affirmabit, donec veram earum exhalationum naturam, experientia edocti, rite calleamus : Facile autem adducor, ut credam, unam eſſe tantummodo ſpeciem, quaeque vel potentia vel quantitate tantum morbum inferendi variat. In hanc ſententiam adducimur ex eo, quod, inter alia multa, eandem ſemper morbus prae ſe ferat faciem,

faciem, ſingulis in coelis, annique temporibus, in omnes cauſae iſti objectos inceſſens. Miaſma hoc paludibus exoriens, ad materias animales putreſcentes, atque ideo ad animantes in inundationibus plurimos, aquiſque recedentibus aëri objectos, plerique retulerunt.

Primo autem multum dubitamus, num, ubi proveniunt febres intermittentes, copia iſta corporum animalium adſit, ut ibi putredinis ſemper proceſſus procedat.

Ex imbribus enim inundationes aliquando exiſtunt, nullam talem materiam exhibentes; quae tamen exhalatae, ſi gradus quidam atmoſphaerae caloris eas comitetur, noxia iſta effluvia aeque ſunt ac aliae paludes editurae.

Multa etiam locorum exempla ſunt, ex ſilvis ſolummodo vicinis, aliiſque ſimilibus, madidorum, quae vero aeque noxia evadunt.

Verum enimvero et de hoc dubitamus, num effluvia noxia febres intermittentes edentia,

edentia, ex materiis, ſeu putridis ſive putreſcentibus quibuſvis unquam oriantur; quum multos conſpiciamus vaporibus animalibus objectos, noxiiſque ſimul paludum effectibus prorſus immunes.

Qui in magnis urbibus degunt ſordibus animalibus, indies in vicis accumulatis, ſunt obnoxii, neque iis tamen nocentur.

Nec quidem qui in ſordibus iſtis amovendis continuo verſantur, majus aliquod, quam caeteri, detrimenti capiunt.

Neque vapores, ex ſterquiliniis, agricolis in iis occupatis nocent;

Neque coriariis, ex exhalationibus coriorum putridis, quicquam unquam mali contingit.

Qui in cadaveribus incidendis verſantur;

Nec quidem balaenarum, ex quibus ingens vapor putreſcens perpetuo exſurget, inciſores, febribus intermittentibus corripiuntur.

Ut probetur effluvia noxia ex materiis putreſcentibus oriri, hoc quoque allatum eſt argumentum,

argumentum, ea nempe modo fermenti in fluida noſtra agere, quae facile in putredinem ruant. At enim conſtat febres intermittentes ſaepe intervenire, nullis vel paucis conſpectis putredinis ſymptomatibus; neque, ſi in corporis fluidis procederet fermentatio, quo tandem fieret pacto, ut febri intermittente laborantes ſecunda fere valetudine, dum intermittatur febris, gauderent, non explicatu facile foret.

Mea igitur ſententia, putredo his in locis exoriens, nequaquam earum exhalationum, quas febrium intermittentium cauſas eſſe ponimus, origo eſt habenda.

Quoddam ergo et in paludum effluviorum natura, inque eorum affectibus, eſt, neutiquam adhuc rite cognitum; atque nihil magis pro certo dici poteſt,

1mo, Quam quod ex aquae ſuperficie minime oriantur, ac ideo ex mera humiditatis exhalatione, ſeu frigus gignente, ſive alio quoviſmodo agente, nihil pendeat. Quum terra domibus vicina aquis prorſus

cooperta

cooperta ſit, vel quum prope mare homines degant, vel oceano navigent, vel ad lacus habitent parum variabiles, vaporatio in quibus omnibus caſibus abundet, nec tamen magis intermittentibus obnoxii evadunt.

2do, Ex terrae ſuperficie madidae, in quam ſimul agit caloris quidam gradus, provenire videntur.

3tio, Natura eſſe praeditum ſedante hoc miaſma videtur.

4to, Veriſimile eſt, multarum aliarum exhalationum noxiarum ritu in atmoſphaera diſperſum, innoxium evadere, atque ideo haud longe ab origine ſua agere.

Hucuſque firmo quodam fundamine innixi progreſſi videmur; at et aliud in iſtarum exhalationum natura peculiare reſtat, quod ad notandum, ac pro virili explicandum, nunc accingemur; quanquam ſolis nos niti conjecturis fatendum.

Exinde enim febris effici videtur, ab omnibus aliis febrium ſpeciebus diverſa; quippe

pe quae non ſolum ex paroxyſmis pluribus, una cum apyrexia abſoluta, ſeu diutius ſive brevius perſtantibus, conſtet; verum etiam *diſpoſitionem* quandam *habitumve* in corpus inducit, quo ejuſdem generis febri obnoxium evadat, tametſi eidem cauſae minime objectus ſit.

Qui quibuſvis febris continuae ſpeciebus laborarunt, in integrum reſtituti, niſi iiſdem ſimilibuſve cauſis ſint expoſiti, in eandem denuo febrem neutiquam incurrunt.

Atque, quod ad iſtas febris ſpecies ſpectat, quae ex *contagione ſpecifica* oriri putantur, apud omnes fere convenit, qui ſemel iis afficiuntur, in eos nunquam poſtea ejuſmodi febres inceſſere.

In febribus autem intermittentibus longe aliter evenit. Quos enim vel ſemel febris intermittens invaſerit, ſeu tertiana ſit, ſive quartana, ſive quotidiana, in eos rurſus febrem eandem, etſi cauſa prima non iterum applicata fuerit, eundem fere quem antea typum conſervantem, ingruere videmus.

Hancce

Huncce morbi reditum, quanquam abſit ejus cauſa, rem quaſi factam nobis aſſumimus. Quaenam vero cauſae occaſionem ei recurrendi praebeant, pro certo affirmare non poſſum. Hoc autem conſtat, in coelis praeſertim frigidis, verno tempore, multum quum et frigus variet calorque, reditum intermittentium praeſertim obſervari. In patria quoque noſtra, aliiſque regionibus, Euro nempe ſaeviente, quod plus minuſve unoquoque vere uſu venit, facillime denuo intermittentes graſſantur. Verum quidem eſt, intermittentes vernales in eos nunquam antea morbo affectos invadere ; nobis autem videtur, ejuſmodi febres etiam in eos tantum ingruere qui locorum effluviis, ad iſtas efficiendas validis, antea objecti fuerant. Ac tametſi de febris intermittentis cauſarum origine dubium ſit, nihil nobis tamen dubitandum videtur, corpus humanum morbo redeunti eſſe obnoxium ; idque etiam ſine cauſa primaria adhibita, quodque hoc intermittentium proprium eſt.

 Hujuſmodi

Hujuſmodi recurſus hac in urbe ita evenire, innumeris ex exemplis patet; quodque jam dicturus ſum hoc valde confirmat, febres nempe intermittentes ex cauſa peculiari, proclivitatem quam diximus, habitumve inducente, provenire. Nam in ſingulis fere febris intermittentis, hac in urbe editae, exemplis, qui nunc affecti, eodem ante morbo laboraſſe, cauſiſque, quas diximus, febrim intermittentem efficientibus, obnoxii fuiſſe, videntur. Quod et certius ſtabilitur, quum, omnium ſententia, febris intermittens genuina, fere nunquam neque urbis hujus, neque vicinii, indigena agnoſcatur.

Caloris frigoriſque viciſſitudines, effectuſque ventorum quorundam peculiares, quadam ex parte, morbo recurrendi occaſionem praebere, minime negandum; atenim niſi corpus humanum ſit antea proclive, illa parum per ſe ipſa ad hoc valere opinor.

Quomodo enim aliter ratio reddenda cur, dum hae exiſtant viciſſitudines, cynanche, catarrho, pleuritide, inflammatoriiſque

aliis

aliis affectionibus plerique correpti ſunt; in eos autem eodem ante morbo affectos febris intermittens invadit, praeterea neminem.

Ex quibus tandem haec conſtet praediſpoſitio nunc forſan dicere difficile foret; noſtra tamen ſententia ex vi conſuetudinis pendere videtur habitum corporis peculiarem inferentis, quae priori illum affectioni ſubjiciat.

Neque hoc negandum eſt, recurſum iſtum morbi ex diverſis anni temporibus quodammodo pendere, cum haec multum corpora noſtra afficiunt, morborumque conſtitutionem quadam ex parte conficiunt. Cenſeo autem corporis noſtri mutationes, ex temporibus anni alternis editas, pro parte tantummodo cauſarum quae corpus humanum, vi conſuetudinis facilius afficiendum reddunt, habendas eſſe.

Quantum vero anni tempora, ſemet invicem excipientia, febrium intermittentium ſtatum diverſum efficiant, ex iis, quae de

febrium intermittentium diſcriminibus dicturus ſum, magis patebit.

DISCRIMINA MORBI.

Ex intervallis, ſeu temporis iſto ſpatio inter unam paroxyſmi acceſſionem alteramque proxime in ſequentem intercedit, diverſas in ſpecies febres intermittentes diſtribuuntur. Qui diverſa autem earum genera ſpecieſque, ſumma cum cura recenſita, inque ordinem redacta, conſpicere velit, Culleni accuratiſſimam ſynopſin noſologicam adeat oportet.

Febres quoque, remittentes quae dicuntur, diverſum quendam ab intermittentibus conſtituiſſe morbum, nonnulli cenſuerunt; attamen ex omnium fere nunc medicorum ſententiis, et ex eadem provenire cauſa, eademque eſſe natura, qua febres intermittentes, conſtare videtur. Atque et de his, variiſque omnibus aliis, quae pro febrium inter-

intermittentium ſpeciebus ponuntur, notandum, eas omnes ad genus unicum, fortaſſe referendas eſſe, et quod hoc ſit illa febris tertiana vulgo appellata, quae diuturnitate paroxyſmorum et diverſitate intervallorum tantum variat. Rem ita ſe habere ex ſequentibus arbitramur:

1*mo*, Quod ſymptomata praecipua iis eadem omnibus contingant.

2*do*, Quod in ſe invicem cunctae mutari poſſint.

3*tio*, Quod ex iiſdem omnes cauſis oriantur, iiſdem nempe locis, iiſdemque anni temporibus, graſſantur.

4*to*, Quod denique eadem earum omnium medela ſit.

Si eadem igitur ſint natura febres omnes intermittentes, diſcrimina harum, vel ex cauſis externis adhibitis, vel ex corporis ipſius ſtatu quodam, intermittentem perfectiorem, ſive irregularem, vel remittentem, efficiente, conſtabit pendere.

Noſtra quidem ſententia, corporis humani ſtatus varii ſunt, qui ad horum morborum

rum conſtitutionem conferre valeant; hujuſmodi autem ſtatum ex cauſis externis adhibitis, etiam magna ex parte, pendere cenſemus; reſque ipſa, ni multum fallimur, commonſtranda eſt, ex eo quod febres omnes intermittentes oriantur, ex cauſis quae pro vario earum ſtatu, febribus varium ſtatum et modum tribuere, poſſunt.

Praecipuum certe febrium intermittentium in genere, diſcrimen nobis videtur eſſe proclivitas, major vel minor ad intermittentis, vel continuae remittentis formam inducendam, et ex ſpecie, vel vehementia ſymptomatum proclivitas illa judicanda eſt.

Etenim, ſi febris intermittens, regularibus cum paroxyſmis, abſolutiſque intermiſſionibus, adſit, diatheſin ſimul phlogiſticam, et pauca, quae putredinem indicant adeſſe, ipſa ſymptomata plerumque commonſtrant. Sin autem, e contrario, exſurgant paroxyſmi irregulares nullis intermiſſionibus, et nonniſi remiſſionibus fere continuis interſtincti, parum phlogiſticae tunc

diatheſis

diatheſis nihil, putredinis vero multum, adeſſe, probe cognitum eſt.

Ex febrium igitur intermittentium in hunc vel illum ſtatum proclivitate, diſcrimina earum pendere mihi videntur; atque, prout diverſi hi ſtatus plus minuſve valeant, prognoſis nobis effingenda eſt, methoduſque medendi. Quumque vel maxime hoc medici attentionem flagitet, ad iſtas nunc detegendas cauſas, febres quae intermittentes, ſeu phlogiſtico ſive putrido ſtatui procliviores reddant, animus nunc advertendus eſt.

Proclivitatem hancce ex vi cauſarum febris remotarum, quadam ex parte, pendere, veriſimile videtur; quoniam, quo iſtae potentia validiores, vel quo copia majore applicatae ſint, eo fortius in corpus humanum agant neceſſe ſit. Quum autem effluviorum, quae cauſas eſſe ſupra memoravimus natura nos lateat, et quanquam illa pro varia eorum conditione morbum plus minuſve violentum efficere queant, nequaquam vero inter cauſas, quae magis noſtris ſenſibus

ſubjectae,

ſubjectae, febrium intermittentium diſcrimina edunt, recenſenda ſunt.

Cauſas haſce, vel ex volventibus anni temporibus, vel ex iis quae in iſtis temporibus peculiaria eveniunt, pendere, quae, de ſenſibilibus aëris qualitatibus mihi nunc dicenda ſunt, confirmare videntur.

Ex his quoque, nobis ut videtur, patebit, eandem, et de quibuſdam corporis conditionibus, morbi modificationem conſtituentibus, rationem eſſe reddendam.

Tum de calore et frigore, tum de ſiccitate et humiditate, hic dicere liceret; ſed ad duos priores praecipue morborum ſtatus referendus. Quamvis enim et multum ad hoc conferre ſiccitas humiditaſque videantur, attamen in calorem tantum frigusque augendo imminuendove, ea agere compertum habemus. Ita ſiccitas auget gradum eorum, extenuat humiditas. Hinc, quod ſaepe notatum, quum ex vehementia multum et caloris frigoriſque effectus pendeant, aeſtates humidae noſtra in Britannia, utpote frigidiuſculae, morbis maxi-

me

me liberae evadunt; hiemeſque madidae, prae caeteris quippe tepidae, contagionis ſimul ſi immunes ſint, ſanos maxime noſtrates praeſtant. Attamen fatendum eſſe, quod ſint quae huic ſententiae objici poſſunt, contrarioſque aliquando effectus humiditas edere videtur. Quamvis enim caloris intenſitatem minuat, niſi infra gradum tamen putreſcentem deprimat, ex exhalationibus in corporis ſuperficie detentis putredinem magis augere, quam calorem moderando eam minuere, poteſt. Dum calor ideo noxia effluvia praecipue creat, ſi multum ſimul humiditatis adſit, haec eadem coacervat, et ad hominum corpora applicat. Eodem modo, ſi frigus ultra quendam gradum haud minuat humiditas, vaporationi occaſionem praebens, vim ejus augere poteſt. Siccitas, contra, caloris quamvis gradum augeat, cumque eo conjuncta actionem ejus in corpus humanum potentiorem reddat, ſuperficiem tamen terrae conſtringens, exhalationeſque exinde vel minuens, vel ſubito diſpergens, quo minus

vel gignantur noxia effluvia, vel in corpus noſtrum agant, demum facit, coeliſque itaque in calidis aërem praeſtat ſaluberrimum. Attamen et frigus auget ſiccitas, vaporationemque ex corporum ſuperficie magis ſubitam efficiens, peculiares quoſdam effectus noſtra in corpora edit, ex quibus certe ſolis, eorum quae et hic, et pleriſque aliis in Europae regionibus, ventus perficit Euroaquilo, ratio reddenda eſt. Modificationibus igitur ex ſiccitate humiditateque exorientibus explicatis, quae in epidemicis creandis maxime valent, calor nempe friguſque, notanda ſunt. Ex frigore incipiendum, quam ob cauſam, mox videbitur. Hoc ſolidorum ſimplicium moventiumque fibrarum tonum augendo, diatheſin ad phlogiſticam proclivitatem, vel ipſam etiam, ſi cui placet, diatheſin procreat; atque hoc praeſertim modo epidemicis quibuſdam morbis occaſionem praebet. Phlegmaſiae hinc fere ſemper coelis ſub frigidis tempeſtatibuſque proveniunt. Verum quidem eſt, caloris frigoriſque vices has ad morbos conſtituendos

dos multum conferre; et hinc ejuſmodi morbi vere praecipue naſcuntur, ex frigore tamen, diatheſis petenda, epidemicique modificatio peculiaris.

Arteriarum vero ſyſtema adeo calor laxat, ut diatheſin minus facile phlogiſticam induat. Hinc in regionibus calidis non modo rarius haec diatheſis conſpicitur, verum etiam hyeme eam et vere, coelis in frigidis exortam, brevi aeſtatis calores omnino extinguunt. Hoc modo ideo morbis coeli frigidi peculiaribus ex calore, obviam itur; at, in animalium contra fluidis ad putredinem proclivitas ope caloris augetur, ita ut quibuſcunque aliis febrium cauſis occurrentibus aër calidus ſimul putredinem ſemper inducat.

Unus quidem caloris effectus exiſtit, prae caeteris notandus. Quum enim calor ad putredinem fluidorum quorumcunque augeat proclivitatem, in quaedam praeſertim fluida agere videtur, et in bili hoc praecipue fieri obſervatur. Et hinc plurima febrium intermittentium phaenomena, vulgo explicantur,

cantur, et fortaſſis rite explicari poſſent, etſi bilis neutiquam pro earum cauſa habenda ſit, uti bene in ſuis Primis Lineis ſtabilivit Cullenus, Sect. LI.

Ut de caloris effectibus dicendorum finem faciamus, notandum eſt, quamvis, communi ex ſententia, calorem diu durantem diatheſin phlogiſticam depellere diximus; ex ſtimulo tamen, ipſe quem praebet, ſimilia quaedam edere, et inde aeſtate ineunte ad febres ex intermittentibus in remittentes et utraſque in magis continuas mutandas conferre; his iterum calore recedente in intermittentium formam redituris. Ex his denique, quantum vel natura febrium intermittentium, vel earum modificatio, ſenſibilibus ex aëris qualitatibus pendeat, tandem videmus.

QUÆDAM DE CURATIONE.

In extrema hac opuſculi noſtri parte, in duas iſtas, de quibus adeo diſputatum, quaeſtiones animum tantum intendemus :

1mo, Num ſubito, vel quam citiſſime, paroxyſmis recurrentibus, ſalvo ſimul aegro, occurrendum ſit.

2do, Quae vel ipſo in morbo, vel in corporis ſtatu, poſſint adeſſe, quae paroxyſmis recurrentibus obviam euntibus, periculum praecipue minantur.

Ad corticem praecipue Peruvianum, haſce quaeſtiones pertinere, auctores ſpectarunt, utpote qui corticem ſpecificum putarunt, nullaque alia remedia paroxyſmis denuo invadentibus, aeque, ac illum, reſiſtere crediderunt. Quoniam autem, ex multis perpenſis, alia exiſtere remedia, febris intermittentis paroxyſmis aeque valide occurſu-

ra,

ra, cenſeamus, quaeſtionem in genere perpendere magis e re fore philoſophiaeque principiis magis accommodatam, nobis videtur. Qui paroxyſmis ſubito occurrere periculoſum eſſe opinantur, variis argumentis opinionem ſuam tuentur. Dicunt enim,

1mo, Quoniam, poſt paroxyſmum prorſus ſolutum, in integrum corpus reſtitueretur, nonnulliſque in exemplis, poſt aliquot paroxyſmos repetitos, ſponte evaneſceret morbus, in hanc de morbi medelae rationem auctores quidam inierunt, quod naturae eam eſſe omnino committendam, vel, ſi ulla adhibenda ſint remedia, ea ſola, quae naturae, paroxyſmis finem imponenti, auxilientur.

2do, Apud omnes fere haec increbuit opinio, materiem quandam morbificam, ſeu in corpus illatam, ſive ibi genitam, proximam febris cauſam extare, quam ad rite concoquendam, eque corpore ejiciendam, quaedam morbi duratio, certuſque paroxyſmorum numerus, eſſe neceſſaria, naturamque

ramque haec operantem ſubito turbantibus, maximum imminere periculum.

3tio, Et in hanc quoque nonnulli ſententiam ierunt, febres intermittentes neutiquam eſſe ſubito coercendas, quippe quae morbis aliis aliquando medeantur.

4to, Quod autem vel maxime, quo minus febrium intermittentium compeſcamus curſum, objicitur, a congeſtionibus praeſertim obſtructionibuſque, quae in diverſis abdominis viſceribus, jecoris praecipue ſpleniſque, eveniunt, deſumi videtur; tales enim coacervationes obſtructioneſque, ope naturae ſola, per paroxyſmos repetitos ſolvendas eſſe dicunt, ſique naturam haec molientem, paroxyſmis obſtando, turbemus, plus hinc pertinaciae congeſtionibus iſtis fore inditum, unde toti ſyſtemati quamplurimum metuendum.

Quae autem ad haec ſingula reſpondendum nunc perpendamus.

1mo, Verum quidem eſt, eam febris intermittentis paroxyſmorum naturam videri, quae et ad ipſos extinguendos morbumque

que penitus delendum valeret; et exempla quaedam certe ſuppetunt intermittentium ſponte evaneſcentium. Raro autem admodum haec eveniunt. Quumque in febribus pleriſque intermittentibus, quo ſaepius morbus redit, eo magis ingraveſcit, atque id non in malignis tantum tertianis, verum etiam in mitioribus ſuis formis, accidit, curatioque ejus cunctata ſaepe ſyſtemati admodum nocet. Naturae itaque certe morbi medela minime committenda eſt.

2do, Quod ad materiem morbificam, febrium intermittentium cauſam, ſpectat, eam nunc ſententiam refellere nihil opus eſt, quippe quam et Boerhaviani ipſi omnes fere reſpuunt *.

3tio, Minime quidem negabimus, morbum hunc ex paroxyſmis iterum iterumque redeuntibus, morboque perſtante, aliis fuiſſe medelae. Attamen exempla adeo rara, quaeque ipſi nunquam vidimus, vix notari merentur. Sin autem ali quem invadat

* Vide Van Swieten Comment. Aph. 757.

vadat intermittens morbo alio laborantem, ſique ex febri perſtante, vel ſymptomata paroxyſmorum, vel epidemici cogniti natura nihil periculi inſtare denotent, ante morbum curare primarium, paroxyſmis repetitis, interdum ſat tuto licet, quam intermittentis curſum compeſcamus.

4to, Vel ex ſuis quibuſdam theoriis, vel corticis faſtidio affirmarunt medici, ſolitas hoc in morbo abdominis obſtructiones, niſi ex intermittentis paroxyſmis ſecundum naturam procedentibus, nulla eſſe alia via amovendas. Hoc ſi eſſet, morbus aliquamdiu forſitan procedere debet. Atque verum quidem eſt, paroxyſmum ad id tendere, ut vaſorum extremorum ſpaſmum deleat, ac ideo ut in viſcera abdominis agat, excretoria ſua ſcilicet laxando. Attamen ſimul notandum eſt, paroxyſmos repetitos has potius obſtructiones congeſtioneſque confirmare et augere, quam depellere. Ut enim antea notavimus, ex vaſis extimis in corporis ſuperficie conſtrictis, quod in febris ſtadio gelido fit, ſanguinis minus ſolito in

ea vaſa propelli, atque ideo in vaſis majoribus, praecipue vero in ſyſtemate venoſo, eum coarcervari, inque vaſa interna, maximeque in venam portarum, influere. Veriſimile quoque eſt, et paroxyſmis repetitis, coacervationem, hanc fieri majorem ſtabilioremque, multis nempe exemplis, jecoris ſpleniſque aliorumque abdominis viſcerum affectionum, nomine quae *ague cakes* vulgo veniunt, quaeque intermittentes minime interpellatas, remediiſque potius parum propriis dilatas, adeo frequenter excipiunt.

Sic denique ſtatuendum cenſemus,

Quum vel ex peculiaribus ſymptomatibus, vel ex natura epidemici cognita, morbus ſubito, pauciſve paroxyſmis, lethalis evadere videatur, ei certe tunc quam citiſſime extemplo pro virili ſuccurrendum.

Paroxyſmis vero diſtinctis regularibuſque, quibus intervenit apyrexia abſoluta, nullis ſimul exiſtentibus congeſtionibus, corporiſque ſtatu morbido illis denuo inceſſentibus, primo quoque tempore tuto obveniundum.

Contra

Contra tunc tantum eſſe tuto cunctandum arbitramur, quum vel ex morbi qualitatibus, vel quibuſdam corporis ſtatibus, medio periculum inſtare videatur.

Prima ex morbi conditionibus ambiguis eſt intermiſſionis cujuſcunque defectus. Quondam quidem medici medicamenta ad morbum cohibendum, niſi per tempora intermiſſiones abſolutae adhibita nocere putarunt; verum enimvero nunc apud omnes conſtat, cum ex epidemici natura, vel ex ſymptomatibus morbi, nulla intermiſſio expectanda eſt, prima quavis remiſſione eveniente morbum medicamentis quam primum eſſe depellendum.

Sin autem ſub continuae febris facie, quod et interdum fit, incipiat morbus, ſique ex ſtadii gelidi primum ingruentis forma vel ex praevalentis epidemici natura, morbique qualitatibus, ad remiſſiones ſtatim tendentibus, vel conſtet, vel videatur in intermittentem remittentemve eum paullo abiturum, donec intermiſſio igitur vel remiſſio

miſſio fiat, eo uſque curationem differendam.

Qui dubii videntur corporis ſtatus, hi ſunt, phlogiſtica nempe diatheſis, inque abdominis viſceribus congeſtiones.

Sanguine miſſo, regiminiſque antiphlogiſtici ope, diatheſis phlogiſtica curanda eſt. Raro autem ſanguinis miſſio neceſſaria eſt, ſummoque cum cura ſemper adhibenda.

Appetitus cibi proſtratus, pravus oris ſapor, lingua parum nitida, nauſea quaedam, multa inter paroxyſmos vomitio, multa denique bilis vomitu, vel ex alvo evacuatio, cum haec cuncta congeſtiones formari indicant, iis confeſtim obviam eundum.

Hunc in finem emetica et purgantia adhibenda, ad evacuanda ſtomachi per emetica contenta, canaliſque inteſtinalis purgantium ope. Ex vomitionibus vero inter paroxyſmos, purgationibuſque adhibitis, hoc mihi, quod videtur, optime aſſequemur; neque magis rite hoc effectum eſt, ulla alia via, quam parvis emeticorum doſibus,

ſibus, in ſtadio febris frigido, repetendis, adeo ut non ſolum nauſea, verum vomitus etiam quidam inducatur; attamen puſillus adeo, ut neutiquam ex ore medicamentum totum ejiciatur, ſed ad inteſtina pars ejus tranſeat, et purgantis ibi munus edat. Haec nempe praxis non ſolum ad congeſtiones inque abdominis viſceribus coacervationes amovendas, confert, verum etiam ex emeticis, doſibus nauſeantibus, ante paroxyſmos recurſuros exhibitis, in ſtadio quoque frigido ea adhibendo, ſaepe prorſus morbus tollitur.

In Hollandia mihi ſaepe centum ſimul febribus intermittentibus laborantes curandi erant, et, cortice deficiente, ad alia remedia decurrendum erat. Prae caeteris vero, tartarum emeticum ſolutum, doſibus exhibitum nauſeantibus, vel vomitionem etiam excientibus, horam unam alteramve ante acceſſionem, inque ſtadio gelido, proſpero cum ſucceſſu adhibebam. Hujuſmodi curatione non ſolum breviores knioreſque

paro-

paroxyſmos effeci, at et morbum quoque penitus extinxi.

Poſt medicamentum per quatuor vel quinque paroxyſmos repetitum, via iis denuo ingruentibus prorſus ſaepe occludebatur; neque fere diutius unquam, quamvis diu ante extiterat morbus, quam mihi erat curandus, perſiſtebat. Hiſce vero, quibus paroxyſmus redire ſolebat, diebus, idem ipſum rurſus adhibendo medicamentum, a morbo recurrente cavendum eſſe duximus.

Hoc ſolo remedio, nullo alio adhibito, morbum ſaepe radicitus ſuſtuli; quamvis multi mihi milites aegri contingerent, quibus e Noſocomio exeuntibus militaria multa opera ſubeunda erant. Quumque rurſus etiam morbus coeperit graſſari, qui cortice curati, aeque ac qui hoc modo, morbo corripiebantur. Simul autem notandum eſt, mitiores mihi morbi formas praeſertim contigiſſe, paroxyſmis modicis, intermiſſionibuſque interpoſitis diſtinctis; quum enim

ſymp-

ſymptomata exoribantur lethalia, ad corticem continuo confugiendum decrevi.

Huic noſtro opuſculo finem imponendo, nihil reſtat quam ut, propter uberrimos fructus, quos ex praelectionibus hujus Academiae illuſtrium Profeſſorum percepimus, animum gratum exprimamus; ſimulque hanc occaſionem multa beneficia, a celeberrimis Hopio et Monroio, in nos colata, memorare lubentiſſime arripimus.

Praecipue vero Domino Culleno, viro egregio, ob amicitiae ſigna et benefacta cumulata, me obligatum eſſe, dum vita ſuppetit gratiſſimus recordabor.

FINIS.